

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสภาพของห้องเรียนแต่ละห้องโดยทั่วไป ย่อมประกอบด้วยนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนแตกต่างกันคือ นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูงเรียนได้เร็ว นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนปานกลางหรือปกติ และนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำหรือเรียนช้ากว่าเพื่อนในห้อง การที่นักเรียนมีความสามารถในการเรียนไม่เท่าเทียมกันนั้น เนื่องมาจากนักเรียนแต่ละคนมีสติปัญญา ความคิด ความสนใจ ความถนัด และความสามารถแตกต่างกัน (เสริมศรี ไชยศรี 2521 : 45) ซึ่งเป็นหลักและทฤษฎีทางจิตวิทยาในการสอนที่ครูควรคำนึงถึงด้วยดังที่ สุมณฑิพย์ บุญสมบัติ (2524 : 63) กล่าวว่า การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้น ครูทุกคนจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักการเรียนรู้และคุ้นเคยกับความแตกต่างระหว่างบุคคล การเรียนรู้จะหมายถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์ การเปลี่ยนแปลงนี้จะรวมถึงสิ่งที่เคยทำมาเป็นประจำจนกลายเป็นนิสัย ความรู้ทักษะ และความคาดหวังต่างๆ ส่วนความแตกต่างระหว่างบุคคลได้แก่ ความแตกต่างทางสติปัญญา ทักษะ นิสัย อารมณ์ ประสบการณ์ ความสนใจ เป้าหมาย ความพร้อมและการปรับตัว ซึ่งสอดคล้องกับยุพิน พิพิธกุล (2524 : 6) ที่กล่าวว่านักเรียนย่อมมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสติปัญญา อารมณ์ จิตใจ ลักษณะนิสัย ครูจะต้องจัดบทเรียนให้เหมาะสมกับความแตกต่างของนักเรียน จากการที่นักเรียนมีความสามารถในการเรียนแตกต่างกันนี้ ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู เป็นไปด้วยความยากลำบาก เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภายในห้องเรียน จะมีความเหมาะสมกับนักเรียนบางคน หรือบางส่วนเท่านั้น จะไม่เหมาะสมกับ

นักเรียนทั้งห้อง ถ้าครูให้ความสนใจกับนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูง นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำก็จะเรียนไม่ทันเพื่อน เมื่อทราบว่าตนเองไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนเท่ากับเพื่อน ทำให้ไม่อยากเรียน และเลิกสนใจในการเรียนแต่ถ้าครูให้ความสนใจกับนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูง ก็จะเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนสิ่งที่ตนเองเข้าใจอยู่แล้ว ดังนั้นวิธีการที่ครูจะช่วยเหลือ และหาทางแก้ไขข้อบกพร่องให้แก่ นักเรียนเหล่านี้ได้โดยการจัดการสอนซ่อมเสริม (วิชัย ราชฤทธิ์ศิริ 2522 : 102)

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) พ.ศ. 2533 เกี่ยวกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลทางการเรียนในหมวด 2 ข้อ 10 กล่าวว่าการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ถ้านักเรียนมีความรู้ความสามารถต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ของจุดประสงค์ ให้ผู้สอนวินิจฉัยหาข้อบกพร่องของนักเรียน แล้วสอนซ่อมเสริม (กรมวิชาการ 2524 : 4) ซึ่งสอดคล้องกับที่ สมศักดิ์ สินธุระเวชณี (2529 : 15) กล่าวว่า การเรียนการสอนตามหลักสูตรนั้น ผู้สอนมีหน้าที่จะต้องทำให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ จุดประสงค์ใดที่ประเมินแล้วยังไม่บรรลุ ก็เป็นหน้าที่ของผู้สอนจะต้องจัดสอนซ่อมเสริมในจุดประสงค์นั้น ๆ เพื่อให้นักเรียนได้บรรลุจุดประสงค์มากที่สุดเท่าที่นักเรียนมีความสามารถ และเชื่อว่านักเรียนสามารถเรียนให้บรรลุตามจุดประสงค์ได้ ถ้าผู้สอนมีการจูงใจผู้เรียนโดยใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธี และใช้เวลาเรียนแต่ละคนแตกต่างกัน

ดังนั้น การที่ครูจะช่วยเหลือนักเรียนให้บรรลุจุดประสงค์ได้ ครูต้องใช่วิธีสอนหลาย ๆ วิธี และหาวิธีสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน แต่ละปัญหาตามที่ สายใจ ทองเนียม (2527-39) กล่าวว่า การสอนซ่อมเสริมครูอาจใช้วิธีสอนได้หลายวิธี เช่น การสอนแบบกลุ่มย่อย การสอนแบบตัวต่อตัว การสอนแบบใช้แบบเรียนสำเร็จรูป หรือการสอนด้วยการให้นักเรียนทำกิจกรรมเพิ่มเติม ซึ่ง

สอดคล้องกับที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2523 : 104-105) ได้เสนอแนะวิธีสอนซ่อมเสริมไว้ดังนี้คือสอนแบบตัวต่อตัว สอนเป็นกลุ่มย่อย นักเรียนสอนกันเอง ใช้แบบเรียนสำเร็จรูป ใช้แบบฝึกหัดเรียนด้วยตนเอง และการให้กิจกรรมเพิ่มเติม

จากวิธีสอนแบบต่าง ๆ ที่ได้มีผู้แนะนำสำหรับการสอนซ่อมเสริม ครูสามารถเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับนักเรียนของตนได้ แต่การสอนซ่อมเสริมจะบรรลุผลหรือไม่ ประเด็นสำคัญก็คือ ครูจะต้องทราบให้ได้ว่านักเรียนมีจุดบกพร่องในเรื่องใด เพื่อที่ครูจะหาทางแก้ไขข้อบกพร่องนั้นได้ตรงจุด

นอกเหนือจากครูจะต้องทราบข้อบกพร่องและรู้จักเลือกหาวิธีสอนแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคนแต่ละปัญหาได้แล้ว การดำเนินงานการสอนซ่อมเสริมจะสัมฤทธิ์ผลได้นั้น บุคลากรที่สำคัญมากคือผู้บริหาร (สายใจ ทองเนียม 2527 : 39) ที่จะต้องมีหน้าที่คอยเอาใจใส่นับตั้งแต่การให้ความรู้แก่ครูผู้สอนชี้แจงให้ครูเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการสอนซ่อมเสริม ตลอดจนถึงการควบคุมให้การสอนซ่อมเสริมดำเนินไปถึงจุดหมายปลายทาง ในขณะที่เดียวกันก็จะต้องคอยอำนวยความสะดวก ให้ครูได้มีเวลาอย่างเพียงพอสำหรับการเตรียมตัวเพื่อสอนซ่อมเสริม ซึ่งสอดคล้องกับที่ ภิญญา สาร (2526 : 324) กล่าวว่า การเรียนการสอนจะประสบความสำเร็จและดำเนินไปอย่างราบรื่น ตัวจักรที่สำคัญคือผู้บริหาร หรือครูใหญ่ เพราะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดครูและนักเรียนมากที่สุด และในการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมการเรียนการสอนที่ดีนั้น ผู้บริหารจะต้องอำนวยความสะดวกและจัดสถานการณ์สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งเอื้ออำนวยต่อการสอนของครู จะเห็นได้ว่า ในการดำเนินงานการสอนซ่อมเสริม เพื่อที่จะช่วยเหลือนักเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้นจำเป็นต้องมีผู้บริหารและครูจะต้องร่วมมือกัน โดยครูจะเป็นผู้หาวิธีสอนที่เหมาะสมกับปัญหาของนักเรียนแต่ละคน เพื่อจะได้แก้ไขข้อบกพร่องได้ตรงจุด ในขณะที่ผู้บริหารต้องคอยส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ดังนั้นการดำเนินงานการสอนซ่อมเสริมจะบรรลุผลได้ ผู้บริหารและครูจะต้องร่วมมือกันเป็นอย่างดี

จากเหตุผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การดำเนินการสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนนั้นมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งพันทิพา อุทัยสุข (2528 : 10) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการสอนซ่อมเสริมไว้ดังนี้

1. ทำให้นักเรียนอ่อนเรียนทันเพื่อนทั้งชั้น
2. ทำให้นักเรียนทั้งหมดเรียนดีขึ้นกว่าเดิม เมื่อแข่งขันกับตัวเอง
3. ทำให้นักเรียนที่เรียนเก่งอยู่แล้ว สามารถเรียนได้ดีที่สุดตามความสามารถของเขาเอง

และผู้ที่หาวิธีการช่วยเหลือให้นักเรียนบรรลุผลได้ ก็คือครูผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ แพรวพรรณ ตีอาษา (2518 : 82) เตือนใจ เมฆประยูร (2518 : 74) และนิภา เพชรสม (2518 : 85) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา พบว่าครูควรมีหน้าที่รับผิดชอบในการสอนซ่อมเสริมให้แก่นักเรียน รวมทั้งงานวิจัยของจินนภา สิตบุตร (2521 : 56) ที่พบว่า การสอนซ่อมเสริมช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น อาจสรุปได้ว่าผู้ที่จะทำการสอนซ่อมเสริมได้ดีก็คือครูผู้สอน และการดำเนินการสอนซ่อมเสริมมีความจำเป็นต่อนักเรียน เพราะจะเป็นการช่วยเหลือให้นักเรียนบรรลุผลสำเร็จในการเรียนและสามารถผ่านเกณฑ์จุดประสงค์ตามที่กำหนดไว้ได้

จากสภาพการจัดการศึกษาภาคบังคับระดับประถมศึกษาของ กรุงเทพมหานคร ซึ่งต้องรับภาระการจัดการศึกษา ภาคบังคับให้นักเรียนเป็นจำนวนมาก คือประมาณร้อยละ 52 ของจำนวนเด็กในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ ในกรุงเทพมหานคร ทำให้กรุงเทพมหานครต้องประสบปัญหาต่าง ๆ มากมาย, ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่ง ก็คืออัตราการซ้ำชั้นของนักเรียนยังอยู่ในระดับสูง เนื่องมาจากยังมีนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์จุดประสงค์อยู่มาก ซึ่งทำให้เกิดการสูญเสียทางการศึกษาและเศรษฐกิจ และยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของหลักสูตรประถมศึกษาอีกด้วย (สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร 2531:1) จากสถิติที่แสดงผลการศึกษาของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด

กรุงเทพมหานครทั้ง 36 เขต ประจำปีการศึกษา 2533 พบว่าจำนวนนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งหมดจำนวน 228,870 คน
มีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จุดประสงค์จำนวน 210,720 คน จำนวนนักเรียนที่ไม่
ผ่านเกณฑ์จุดประสงค์มีอยู่ถึง 18,150 คน และจากจำนวนนักเรียนในแต่ละชั้น
นักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จะมีจำนวนมากที่สุด คือ มีจำนวนนักเรียน
40,187 คน มีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จุดประสงค์ 36,864 คน มีนักเรียนที่ไม่
ผ่านเกณฑ์จุดประสงค์ถึง 3,323 คน และมีนักเรียนที่คงตกซ้ำชั้นถึง 2,977 คน
(สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร 2534: 115) จากสถิติดังกล่าวแสดงให้เห็น
ว่ายังคงมีนักเรียนที่ต้องเรียนซ้ำชั้นและนักเรียนที่เรียนไม่ผ่านเกณฑ์จุดประสงค์อยู่
มาก ทั้งๆ ที่หลักสูตรประถมศึกษาได้เน้นถึงการสอนซ่อมเสริมเพื่อช่วยให้นักเรียน
ผ่านเกณฑ์จุดประสงค์ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เพื่อจะได้ลดอัตราการซ้ำชั้น

ด้วยเหตุผลทั้งหมดที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษา
การดำเนินงานการสอนซ่อมเสริมของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อจะได้ทราบถึงสภาพการดำเนินงาน
การสอนซ่อมเสริมของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ว่าจะทำอย่างไร ประกอบกับหน่วย
งานที่ผู้วิจัยสังกัดอยู่ต้องการทราบถึงวิธีการดำเนินงานการสอนซ่อมเสริม ใน
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เพราะยังไม่มีผลงานวิจัยเกี่ยวกับ
การสอนซ่อมเสริมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครมาก่อน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการสอนซ่อมเสริมของครูชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 5 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ในด้านนโยบาย การ
ส่งเสริมสนับสนุน การวินิจฉัยนักเรียน วิธีสอน การวัดและประเมินผล ตลอดจนปัญหา
ในการดำเนินงานของครูผู้สอน

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน และครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครเท่านั้น
2. สภาพการดำเนินงานการสอนซ่อมเสริมจะศึกษาใน 2 ลักษณะ คือ ด้านของผู้บริหารและด้านของครูผู้สอน ในด้านของผู้บริหารจะศึกษาเกี่ยวกับนโยบาย การส่งเสริมสนับสนุน และปัญหาในการดำเนินงาน ในด้านของครูผู้สอนจะศึกษาเกี่ยวกับการวินิจฉัยนักเรียน วิธีสอน การวัดและประเมินผล ตลอดจนปัญหาในการดำเนินงาน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การสอนซ่อมเสริม หมายถึง การสอนที่ทางโรงเรียนจัดเป็นกรณีพิเศษ นอกเหนือจากการสอนตามปกติ เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนไม่ผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

สภาพการดำเนินงานการสอนซ่อมเสริม หมายถึง ความเป็นจริงในการปฏิบัติการสอนซ่อมเสริมในด้านนโยบาย การส่งเสริมสนับสนุน และปัญหาในการดำเนินงานของผู้บริหาร และด้านการวินิจฉัยนักเรียน วิธีสอน การวัดและประเมินผล ตลอดจนปัญหาในการดำเนินงานการสอนซ่อมเสริมของครูผู้สอน

วิธีสอนซ่อมเสริม หมายถึง วิธีสอนที่ครูใช้ในการจัดการสอนซ่อมเสริม เพื่อให้ให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยครูอาจใช้วิธีสอนต่าง ๆ ดังนี้คือ สอนแบบตัวต่อตัว สอนเป็นกลุ่มย่อย สอนโดยให้นักเรียนสอนกันเอง สอนโดยใช้แบบเรียนสำเร็จรูป สอนโดยใช้แบบฝึกหัดเรียนด้วยตนเอง และสอนโดยการให้กิจกรรมเพิ่มเติม

โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร หมายถึงสถานศึกษาที่ กรุงเทพมหานครรับผิดชอบจัดการศึกษาให้แก่นักเรียนในเกณฑ์บังคับมีจำนวนทั้งหมด 427 โรงเรียน

ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หมายถึงผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่เป็นครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง ผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้บริหาร ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ตำแหน่งผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ หรือ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ ฝ่ายวิชาการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบสำรวจ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามผู้บริหาร และครู และแบบสังเกตวิธีสอนของครูในเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินงานการสอนซ่อมเสริม ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษารายละเอียดในการสร้างเครื่องมือจากหนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์และเอกสารหลักสูตรเมื่อทำเครื่องมือเสร็จแล้ว นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านตรวจแก้ไขข้อความ สำนวนภาษา เพื่อให้เข้าใจง่ายและครอบคลุมเนื้อหาที่จะศึกษา

หลังจากที่ได้ปรับปรุงเครื่องมือแล้ว นำเครื่องมือที่ได้ไปทดลองใช้กับผู้บริหาร 5 คน และครู 15 คน ที่มิใช่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำเครื่องมือมาแก้ไขปรับปรุงใหม่ เพื่อเป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ นำเครื่องมือส่งไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 64 โรงเรียน โดยให้ผู้บริหารตอบจำนวน 64 คน และครูผู้สอนจาก 64 โรงเรียนละ 6 คน โดยเลือกครูผู้สอนทุกกลุ่มประสบการณ์ โดยเฉพาะกลุ่มประสบการณ์ทักษะจะเลือกทั้งครูที่สอนวิชาคณิตศาสตร์และวิชาภาษาไทย รวมเป็นจำนวนครูที่ตอบแบบสอบถาม 384 คน รวมทั้งผู้บริหารและครูที่ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 448 คน และทำการสังเกตวิธีสอนของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน

10 คน จากโรงเรียน 10 โรงเรียน โดยทำการสังเกตการสอนของครูโรงเรียนละ 1 ครั้ง

ในการสังเกตวิธีสอนของครูจะใช้เครื่องหมาย / ในวิธีสอนที่ครูปฏิบัติ
นำผลบันทึกที่ได้จากการสังเกตมาสรุปว่าวิธีสอนใดที่ครูปฏิบัติในการสอนซ่อมเสริม
นำแบบสอบถามที่ส่งคืนจากผู้ตอบทั้ง 448 คน มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแยก
วิเคราะห์ข้อมูลผู้บริหารและครู แล้วทำการสรุปผลการวิเคราะห์ ข้อมูล อภิปราย
ผลและเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางให้ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้ปรับปรุงการดำเนินงานการสอนซ่อมเสริม ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. เป็นข้อมูลให้ผู้บริหารการศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้ปรับปรุงสภาพการดำเนินงานการสอนซ่อมเสริมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย